

Okruhy ke SZZ z psychologie

pro obor Sociální pedagogika

1. Psychologie jako věda (vznik, předmět studia, klasifikace psychologických disciplín - teoretické a aplikované o psychologie) současné psychologické přístupy a směry, hlavní představitelé
2. Determinace lidské psychiky (nativistické teorie, environmentalismus, interakcionismus, individualistické teorie – východiska a charakteristiky).
3. Kognitivní procesy – vnímání, představivost a fantazie (charakteristika, druhy, zákony, výsledky procesů – počitek, vjem, představa).
4. Kognitivní procesy - pozornost a paměť (charakteristika, vlastnosti, fáze, členění).
5. Kognitivní procesy - myšlení a řeč (charakteristika, druhy, kognitivní vývoj - např. Piaget, Vygotskij). Tvořivost (charakteristika, možnosti rozvoje)
6. Výkonové vlastnosti (vlohy, schopnosti, klasifikace schopností – Guilford, dovednosti).
7. Výkonové vlastnosti - inteligence (charakteristika, druhy, přístupy – psychometrický - Binet, Raven, faktorový – Spearman, Thurstone, Guilford, biologický - Eysenck, environmentální – Gardner, komplexní - Sternberg).
8. Psychologické aspekty učení (subhumánní a humánní formy učení – Lorenz, Pavlov, Thorndike, Skinner, charakteristika, druhy, specifické formy učení – Bandura, Rotter, Piaget).
9. Temperament (charakteristika, přístupy v pojetí temperamentu, tradiční a současné temperamentové typologie – Hippokrates, Pavlov, Kretschmer, Eysenck, Cloninger). Emoce (charakteristika, klasifikace, fyziologické projevy).
10. Motivace (charakteristika, motivy a jejich členění, mechanismus motivace, teorie – Freud, Murray, Maslow, Hull). Vůle, volní vlastnosti (fáze volního procesu - rozhodování, odolnost, rozhodnutí – Stern, Lewin).

11. Charakter, postoje a postojoyé složky (vymezení charakteru, teorie a modely charakteru – Rubinštejn, Cloninger, hodnoty – vymezení, druhy; morální vývoj – Kohlberg, Piaget).
12. Periodizace vývoje - předškolní období a mladší školní věk – vývoj základních dovedností a schopností (vývoj motorický, kognitivní, emoční, sociální vývoj a vývoj ega, hra (fantazijní a abreaktivní funkce), učení, kresba, rozvoj zájmů, teorie mysli – Premarc, Woodruff, školní zralost)
13. Dospívání – vymezení období, základní změny. Tělesný, kognitivní a emoční vývoj, vývoj morálky (Piaget, Kohlberg), odměny a tresty - jejich funkce a vliv ve starším školním věku, teorie sociální perspektivity R.Selmana, vliv vrstevnické skupiny, vývoj zájmů, nástup autonomie.
14. Dospělost – časná, střední, pozdní. Kognitivní vývoj, kariérní vývoj, proměny partnerského vztahu, funkce rodiny, krize středního věku, počátek tělesné involuce. Charakteristika dospělosti v psychosociální teorii (Erikson).
15. Stáří – vývojové nároky, tělesná involuce, změna psychických funkcí a sociálních vztahů, změny osobnosti ve stáří, geriatrická křehkost a kvalita života ve stáří, modely adaptace na stáří (Vágnerová), psychická onemocnění ve stáří, význam spirituality, umírání – přístup k umírajícímu, k jeho rodině, vývoj dětského chápání definitivy smrti.
16. Vývoj jedince v závislosti na podmínkách vnějších – ohrožení psychického vývoje (syndrom CAN, deprivace a subdeprivace, šikana, styly rodinné výchovy, sexuální orientace, sourozenecké konstelace, vztah k vrstevníkům, mediální vlivy, institucionální výchova).
17. Syndrom vyhoření – charakteristika, fáze, projevy, metody zjišťování, prevence.
18. Koncept kvality života v psychologii (Křivohlavý), patogenetický a salutogenetický přístup, profylaxe (Antonovsky), relaxace – vybrané relaxační techniky (dechová cvičení, Schulzův autogenní trénink, Jacobsonova progresivní relaxace, principy meditace)
19. Socializace - mechanismy socializace, činitelé socializace (Helus, 2001), fáze socializace- Erikson, mimosocializační vlivy.
20. Rodina - funkce, vývoj rodiny (tranzitorní a netranzitorní krize), rodinná socializace, resilience rodiny, dysfunkční rodiny.
21. Sociální skupina- charakteristika, typy, dynamika, vývoj vztahů, role, normy, sankce, cíle, hodnoty, koheze, sociální pozice.

22. Agrese – charakteristika, formy, druhy, příčiny, teorie agrese (Bandura, Fromm, Čermák), agresivita.
23. Komunikace (druhy, komunikační bariéry, transakční analýza - Berne)
24. Náročná životní situace - frustrace, deprivace, krize, konflikt, stres (charakteristika, reakce a styly zvládnání NŽS).

Literatura:

- Atkinsonová, R.L. a kol. (2003). *Psychologie*. Praha: Portál.
- Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P. (2003). *Agrese, identita, osobnost*. Brno: AV ČR.
- Fleischmann, O. (2005): *Přístup transakční analýzy*. In.: Langová, M., Vacínová, M. a kol.: *Kapitoly z psychologie učení a výchovy*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského.
- Goleman, D. (1997). *Emoční inteligence*. Praha: Columbus.
- Hátlová, B. (2010). *Psychologie seniorského věku*. Ústí nad Labem: UJEP PF.
- Hátlová, B., Louková, T., Wedlichová, I., Adámková Ségárd, M. (2016). *Osobnost a aktivní životní styl seniorů starších 75 let*. Psychologie a její kontexty (*in print*).
- Hátlová, B., Suchá, J. (2005). *Kinezioterapie demencí*. Praha: Triton.
- Helus, Z. (2011). *Úvod do psychologie*. Praha: Grada.
- Helus, Z. *Úvod do sociální psychologie : (aktualizovaná témata pro studující učitelství)*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- Hewstone, M., Stroebe, W. (2006). *Sociální psychologie*. Praha: Portál.
- Hoskovicová, S. (2006). *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha: Grada.
- Hrabal, V. (1992). *Sociální psychologie pro učitele II*. Praha: UK.
- Koukolík, F. & Drtilová, J. (2001). *Zlo na každý den – život s deprivanty I*. Praha: Galén.
- Křivohlavý, J. (2009). *Psychologie zdraví*. Praha: Portál.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Langmeier, J., Matějček, Z. (2011). *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum.
- Plháková, A. (1999). *Přístupy ke studiu inteligence*. Olomouc: UPOL.
- Plháková, A. (2003). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Pöethe, P. (2013). *Emoční poruchy v dětství a dospívání - 2. vydání*. Praha: Grada.
- Říčan, P. (2006). *Cesta životem*. Praha: Portál.
- Říčan, P., Krejčířová, D. (2006). *Dětská klinická psychologie*, Praha: Grada.
- Shapiro, L. (2009). *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. Praha: Portál.
- Sobotková, I. (2010). *Psychologie rodiny*, Praha: Portál.
- Stuchlíková, I. (2002). *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2003). *Úvod do psychologie*. Praha: Karolinum.
- Vágnerová, M., Klégrová, J. (2008). *Poradenská psychologická diagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Karolinum.
- Výrost, J., Slaměnik, I. (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada.